Architektúra 09 - Byzantská architektúra :)

Typické znaky

Budovali sa zväčša stavby religiózneho charakteru.

Špecifickým prvkom je tzv. kupola (poľgulovitá klenba nad stavbou, resp. časťou stavby s kruhovým pôdorysom).

Stavby sa vyznačovali striedmymi priečeliami a prezdobenými interiérmi.

Objavili sa rôzne experimentálne kombinácie bazilikových dispozícií s pôdorysom v tvare gréckeho kríža (t.j. všetky štyri ramená sú rovnako dlhé), ktoré pramenili najmä z kultovej potreby, aby bol kňaz počas určitých častí bohoslužby skrytý pred zrakmi veriacich.

Svetlo do chrámu často prenikalo len kupolou, vytvárajúc tak tajomnú atmosféru (bočné priestory, vzdialenejšie od kupoly, ostávali ponorené v prítmí).

Kupoly veľkých chrámov predstavovali inšpiráciu pre stavbu menších architektonických útvarov, napríklad martýrií (malých kruhových chrámov).

Typickým konštrukčným prvkom boli **pendentívy** (trojuholníkové klenbové plochy umožňujúce prechod zo štvorcového pôdorysu na kruhovú kupolu).

Na stavbu sa používali najmä **tehly, kameň a malta**, pričom vonkajšie múry boli často jednoduché a nezdobené.

Interiéry boli bohato zdobené **zlatými mozaikami, freskami, mramorovými obkladmi a ikonami**.

Architektúra mala zdôrazňovať majestátnosť Boha a moc kresťanskej viery.

Významnú úlohu zohrávala symbolika svetla, ktoré predstavovalo Božiu prítomnosť.

Najvýznamnejšie stavby

Chrám Božej Múdrosti (Hagia Sofia), Konštantínopol (Istanbul):

- najvýznamnejšia pamiatka byzantskej architektúry,
- postavený za vlády cisára Justiniána I.,
- preslávil sa monumentálnou kupolou a nádhernou mozaikovou výzdobou,
- po dobytí mesta Osmanmi bol prestavaný na mešitu.

Kostol San Vitale (Ravenna):

- významná centrálna stavba byzantského umenia,
- preslávená mozaikami zobrazujúcimi cisára Justiniána a cisárovnú Teodoru.

Chrám sv. Marka (Benátky):

- vznikol pod silným vplyvom byzantskej architektúry,
- charakteristický je sústavou kupol a bohatou mozaikovou výzdobou.

Kláštor Hóra a ďalšie chrámy v Konštantínopole:

- predstavujú vrchol neskoršej byzantskej architektúry,
- charakteristická je kombinácia tehly a farebného muriva.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Obdobie a vznik

- 4 až 15. storočie,
- rozvíjala sa vo Východorímskej (Byzantskej) ríši,
- centrom ríše bol Konštantínopol (dnešný Istanbul),
- najväčší rozkvet dosiahla za vlády cisára Justiniána I. v 6. storočí.

Charakteristika

- nadväzuje na ranokresťanskú a antickú rímsku architektúru,
- hlavným poslaním stavieb bolo slúžiť kresťanskému kultu,
- dôraz sa kládol na reprezentáciu Božej moci, mystiky a duchovnej vznešenosti,
- architektúra spájala technickú vyspelosť s bohatou výzdobou.

Typické znaky

- kupoly,
- centrálny pôdorys,
- grécky kríž,
- pendentívy,
- striedmy exteriér,
- bohato zdobený interiér,
- mozaiky so zlatým pozadím,
- symbolické využitie svetla,
- mramorové obklady a ikony.

Materiály

- tehla,
- kameň,
- malta,
- mramor,
- sklenené mozaiky,
- zlato používané v mozaikách.

Najvýznamnejšie pamiatky

- Hagia Sofia (Konštantínopol),
- San Vitale (Ravenna),
- Chrám sv. Marka (Benátky),
- Chrám svätých Apoštolov (nezachovaný),
- Kláštor Hóra.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Význam

Byzantská architektúra predstavuje vrchol sakrálnej architektúry východného kresťanstva. Ovplyvnila vývoj architektúry na Balkáne, v Rusku, na Ukrajine a v ďalších pravoslávnych krajinách. Jej konštrukčné riešenia, najmä využitie kupoly a pendentívov, sa stali dôležitou súčasťou svetového architektonického dedičstva.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania